

Cechy pielęgniarstwa stomijnego warunkiem dobrej współpracy z pacjentem w jego usprawnianiu

Aleksandra Jaźwińska

Coloplast®
Professional

Wyłonienie stomii to zabieg, który albo ratuje życie, albo zdecydowanie wpływa na poprawę jego komfortu. Rolą pielęgniarki jest przygotowanie pacjenta i jego rodziny do aktywnego i świadomego udziału w procesie terapeutycznym, zapewnienie wsparcia oraz pomoc w uzyskaniu bezpiecznej i prawidłowej pielęgnacji stomii w życiu codziennym. Dla chorego dużym przeżyciem jest zmiana wyglądu ciała po operacji, świadomość utraty kontroli nad czynnością jelit związana z brakiem zwieraczy, konieczność dodatkowej pielęgnacji i związanymi z nią początkowymi utrudnieniami. Dlatego opieka pielęgniarska ma na celu otoczenie pacjenta szczególną troską, tak aby z problemem nowo wyłonionej stomii nie pozostał sam. Należy nieustannie zachęcać pacjenta do aktywności w tym zakresie, ale również pozwolić mu na podzielenie się obawami, lękami i niepokojem. Jest to naturalne dla procesu chorowania i rekonwalescencji. Czasem wystarczy po prostu być przy pacjentce, zachęcać do współpracy osoby bliskie czy wskazywać na formy pomocy i wsparcia dla stomików po hospitalizacji.

Profesjonalna opieka pielęgniarska jest niezwykle istotna w procesie adaptacji do stomii i zmniejszeniu powikłań po zabiegu. Do najważniejszych zadań pielęgniarki należy przygotowanie pacjenta do operacji wyłonienia stomii, zapobieganie powikłaniom pooperacyjnym, edukacja oraz wsparcie. W obliczu diagnozy, perspektywy operacji i rokowania, pacjent, lekarz i pielęgniarka stają przed bardzo trudnym i złożonym procesem. Proces ten przebiega wieloetapowo i wielokierunkowo. Ma on na celu przeprowadzenie chorego przez swoisty maraton, który wymaga od niego olbrzymiego wysiłku fizycznego i psychicznego. Nierzadko napotymane trudności mogą niweczyć wypracowane dotychczas sukcesy i pracę trzeba podejmować od początku. Zespół opiekujący się

chorym staje przed wyzwaniem, które wymaga umiejętności, doświadczenia i empatii oraz pewnego rodzaju elastyczności w doborze metod i środków wpływających na zdrowienie pacjenta z wyłonioną stomią.

Personel medyczny sprawujący opiekę nad pacjentem stomijnym ma duży wpływ na dalszą jakość życia chorego po operacji. W tym przypadku ważną rolę odgrywa edukacja pacjenta na temat życia ze stomią, która powinna rozpocząć się już w okresie przedoperacyjnym. Co ważne, już w trakcie wyznaczania miejsca przyszłej stomii i podjęcia decyzji o zabiegu, trzeba przekonać pacjenta, że życie ze stomią można prowadzić normalnie, a jej posiadanie nie jest chorobą czy niepełnosprawnością. Chory powinien czuć, że jest otoczony życzliwością i przychylnością osób, które okazują mu pomoc i sprawują nad nim opiekę.

Okres przedoperacyjny powinien obejmować przygotowanie chorego zarówno psychiczne, jak i fizyczne. Przygotowanie emocjonalne pacjenta do operacji ma decydujący wpływ na jego późniejszą akceptację stomii. Obecnie wzrasta oczekiwanie chorych na pełną informację o swojej chorobie i rozpoznaniu. Najważniejszym elementem jest nawiązanie kontaktu emocjonalnego z pacjentem. Jest to istotne dla dalszego procesu opieki i pielęgnacji, ponieważ powstałe zaufanie buduje relację opartą na poczuciu bezpieczeństwa.

W ramach przygotowań do zabiegu pacjentowi trzeba pokazać sprzęt stomijny, a także wyjaśnić kwestie dotyczące życia ze stomią. Edukacja pozwala choremu przystosować się do nowych warunków, wzmacnia poczucie wartości, wskazuje na możliwości aktywnego trybu życia, zmniejsza lęk z powodu zaistniałej, często krępującej i trudnej do zaakceptowania sytuacji. We wczesnym okresie pooperacyjnym wszelkie czynności przy stomii wykonuje pielęgniarka opatrunkowa lub przeszkolona pielęgniarka stomijna. Jest to pierwsza osoba, która uczy pacjenta zasad pielęgnacji stomii oraz doboru odpowiedniego sprzętu. Rola pielęgniarki w przygotowaniu chorego do życia ze stomią jest nie do przecenienia. Od jej wiedzy i cech osobowościowych w dużej mierze zależy, jak będzie przebiegał proces adaptacji chorego do nowej sytuacji życiowej. Zadaniem pielęgniarki jest wskazanie, jak należy prawidłowo pielęgnować stomię ale też powinna ona w pozytywny sposób wpływać na sposób postrzegania przez pacjenta siebie samego. Pielęgniarka powinna stworzyć atmosferę bezpieczeństwa, wzbudzić zaufanie i wskazać choremu dobre strony nowego etapu życia.

Na każdym etapie pielęgnacji rany pooperacyjnej brzucha, jak i podczas zmiany lub opróżniania worka stomijnego warto rozmawiać z pacjentem i na bieżąco reagować na wszelkie pytania i wątpliwości. Pacjent powinien wiedzieć, że z upływem czasu, wraz z nabieraniem wprawy i umiejętności w samoopiece pielęgnacja stomii nie będzie trudna i skomplikowana.

Okres pobytu pacjenta w szpitalu obecnie jest krótki i jeśli nie jest on obciążony powikłaniami, to najdalej w 7–8 dobie jest on wypisywany ze szpitala. Pielęgniarka ma zatem mało czasu na jego edukację, dlatego każdą codzienną wizytę powinna wykorzystać, aby przygotować go do samodzielnej pielęgnacji stomii. Każdy kontakt pacjenta z pielęgniarką powinien przebiegać w atmosferze zaufania, poczucia wsparcia i pomocy. Możliwość swobodnej rozmowy z chorym jest idealną okazją do prowadzenia edukacji stomijnej. Przekazanie informacji o rodzajach sprzętu do zaopatrzenia stomii pozwala na zwiększenie poczucia własnej wartości, niezależności i pozbycie się negatywnych myśli o wstręcie, wstydzie i krępującej sytuacji jej posiadania. Chorego należy także motywować i mobilizować do współpracy w miarę jego możliwości.

W pierwszych dobach po zabiegu pacjent biernie obserwuje czynności pielęgniarki po to, by potem aktywnie samemu wykonywać czynności pielęgnacyjne przy stomii. Zachęcanie do samodzielności jest nieodzownym elementem w edukacji chorego, wspieranie i motywowanie go w tym zakresie podnosi poziom samoakceptacji oraz znosi uczucie niesprawności.

Edukacja jest procesem długotrwałym. Pacjent codziennie uczy się czegoś nowego, codziennych czynności pielęgnacyjnych, przestrzegania zaleceń dietetycznych i zapobiegania powikłaniom. W tym czasie powinien odczuwać zainteresowanie pielęgniarki i jej wsparcie emocjonalne i informacyjne. Powinien czuć, że jest obiektem zainteresowania i że ludzie wokół niego chcą mu pomóc, że w razie pytań i wątpliwości może zgłosić się o poradę do pielęgniarki stomijnej, bądź do odpowiednich placówek, które bezpośrednio pomogą mu w rozwiązaniu problemu.

W pracy pielęgniarki oprócz tradycyjnej roli, czyli sprawowania bezpośredniej opieki nad pacjentem i wykonywaniu zleceń lekarskich, niebagatelną wagę przykładają się do funkcji edukacyjnej, wspierającej i motywującej. Istotne jest również wskazanie na branie odpowiedzialności za własne zdrowie przez pacjenta, który powinien dążyć do nabycia umiejętności samopielęgnacyjnych w środowisku domowym i społecznym.

Dobrze wyedukowany i samodzielny pacjent jest niewątpliwym sukcesem zespołu terapeutycznego, powodem do podejmowania opieki nad innymi chorymi i do zwyczajnego ludzkiego poczucia dobrze wypełnionego zadania.

Aleksandra Jaźwińska

lat 45, specjalistka pielęgniarstwa chirurgicznego, pielęgniarka opatrunkowa oddziału chirurgicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Białej Podlaskiej, z 15-letnim stażem pracy w oddziale, oraz z 25-letnim stażem pracy w zawodzie pielęgniarki.